

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

ਫੁਲ ਬੈਚ

ਕਰੀਮੀਨਲ ਮਿਸਲੇਨੀਅਸ

ਐਰਿਕ ਵੈਸਟਨ, ਸੀ.ਜੇ. ਅਤੇ ਖੋਸਲਾ, ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ,

ਬਨਾਮ

ਰਾਜ, -ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

1950 ਦਾ ਕਰੀਮੀਨਲ ਮਿਸਲੇਨੀਅਸ ਨੰਬਰ 519

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ—ਆਰਟੀਕਲ 19—ਭਾਰਤੀ ਪੀਨਲ ਕੋਡ (1860 ਦਾ ਐਕਟ XLV), ਸੈਕਸ਼ਨ 124-ਏ ਅਤੇ 153-ਏ—ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਪਬਲਿਕ ਸੇਫਟੀ ਐਕਟ (V ਆਫ 1949), ਸੈਕਸ਼ਨ 24(ਏ)—ਇਸਦੀ ਵੈਧਤਾ—ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਤਾਕਤ।

ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 124-ਏ ਅਤੇ 153-ਏ ਅਤੇ ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਪਬਲਿਕ ਸੇਫਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 (ਏ) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੇ ਅਵੈਧ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 19 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਧਾਰਾ 124-ਏ ਅਧੀਨ ਜੁਰਮ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਮਾੜੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਤੇਜਿਤ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਅਗਲਾ ਨਤੀਜਾ ਜੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਤਿਲਕ ਕੇਸ (1)

ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਧਾਰਾ ਦੀ ਸੰਭਾਵਤ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਧਾਰਾ 124-ਏ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਬ੍ਰਿਜ ਭੂਸ਼ਣ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ (2), ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 (ਏ) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 124-ਏ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਐਨ.ਸੀ. ਚੈਟਰਜੀ, ਐਚ. ਹਾਰਡੀ ਅਤੇ ਐਚ.ਐਸ. ਗੁਜਰਾਲ।

ਐਮ.ਸੀ. ਸੇਤਲਵਾੜ, ਅਟਾਰਨੀ-ਜਨਰਲ, ਜੀ.ਐਨ. ਜੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬੀ.ਕੇ. ਖੰਨਾ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਫੈਸਲਾ

ਵੈਸਟਨ, ਸੀ.ਜੇ., ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਇਹ ਚਾਰ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਕਰਨਾਲ ਦੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸਨ। ਹਰ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਇੱਕ ਜੁਲਾਈ 1950 ਵਿੱਚ ਕਰਨਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਵਿਖੇ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਅਗਸਤ 1950 ਵਿੱਚ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ। ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 124-ਏ ਅਤੇ 153-ਏ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਪਬਲਿਕ ਸੇਫਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 (ਏ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ।

ਚਾਰ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 228 ਅਧੀਨ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਰੇਕ ਇਤਰਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਅਤੇ ਕਰਨਾਲ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਵਾਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਹਰੇਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 124-ਏ ਅਤੇ 153-ਏ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਪਬਲਿਕ ਸੇਫਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 (ਏ), ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੇ ਅਯੋਗ ਬਣ ਗਈਆਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਦੋ ਹੋਰ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ, ਪਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਭਵ ਤੌਰ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਪਹਿਲੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਕੋਈ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਇਹ ਮਾਮਲੇ 30 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ, ਜਦੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 228 ਅਧੀਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਤੋਂ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਵਾਪਿਸ ਲੈਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਵੈਧਤਾ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਗਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ, ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 124-ਏ ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 153-ਏ ਨੂੰ ਇੱਕ ਘੱਟ ਸੈਕਸ਼ਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 124-ਏ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਚਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਘੱਟ ਹੈ। ਮਾਨਯੋਗ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਬਲਿਕ ਸੇਫਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24(ਏ) ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7(1)(c) ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬ੍ਰਿਜ ਭੂਸ਼ਣ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ (1) ।

ਮਿਸਟਰ ਚੈਟਰਜੀ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ, ਧਾਰਾ 124-ਏ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਰਾਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਲੈ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਕੁਝ ਸੰਖੇਪ ਹਵਾਲਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਟ੍ਰਾਚੀ, ਜੇ. ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੇ ਤਿਲਕ ਕੇਸ (2) ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੱਗਰੀ ਇਹ ਹਨ:

“ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਭੈੜੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਤੇਜਿਤ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਬਗਾਵਤ ਜਾਂ ਬਗਾਵਤ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਅਸਲ ਗੜਬੜ, ਵੱਡੀ ਜਾਂ ਛੋਟੀ, ਉਤੇਜਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਜਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੀ ਇਹਨਾਂ ਲੇਖਾਂ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਗੜਬੜ ਜਾਂ ਫੈਲਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੀ, ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਬੇਲੋੜੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਦੇਸ਼ੀ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਗਾਵਤ ਜਾਂ ਗੜਬੜ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਧਾਰਾ 124-ਏ ਅੰਦਰ ਆਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ ਤੇ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਵੇਗੀ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਜੇ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਬਗਾਵਤ ਜਾਂ ਫੈਲਣ ਜਾਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਉਤੇਜਿਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਜੇ ਉਸਨੇ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਦੂਸ਼ਮਣੀ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਧਾਰਾ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਝ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੇਸ਼ੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਲਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਜਾਂ ਬਗਾਵਤ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ, ਜੋ ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਕੁਝ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਤੇਜਿਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਬਗਾਵਤ ਜਾਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਵਿਰੋਧ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਵਰਗੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣਾ ਜਾਂ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ।”

ਸੈਕਸ਼ਨ 124-ਏ ਦੀ ਇਸ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਮੈਂ ਨਿਹਾਰੇਂਦਰ ਦੇ ਕੇਸ (1) ਵਿੱਚ ਸੰਖੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਾ 124-ਏ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਸਰ ਮੌਰਿਸ ਗਵਾਇਰ, ਸੀ.ਜੇ. ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

“ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਵਿਗਾੜ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੋਏ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਾਜਬ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹੈ।”

ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਦਾਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਦੇ ਕੇਸ (1) ਵਿੱਚ, ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸੰਖੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਪੰਨਾ 530)

“ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਸ ਲਈ ਸਟਰੈਚੀ, ਜੇ., ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।”

ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਹਾਲ ਹੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬ੍ਰਿਜ ਭੂਸ਼ਣ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਸਟੇਟ (2), ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਪਬਲਿਕ ਸੇਫਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7(1)(c) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੱਦ ਕਰਨ

ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲਗਭਗ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਮਦਰਾਸ ਮੇਨਟੇਨੈਂਸ ਆਫ ਪਬਲਿਕ ਆਰਡਰ ਐਕਟ (1949 ਦਾ XXIII) ਦੀ ਇੱਕ ਧਾਰਾ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਰਸਾਲੇ ਦੇ ਮਦਰਾਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਇਕੱਠਿਆਂ ਹੋਇਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਮਦਰਾਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 124-ਏ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਅਤੇ ਚਰਚਾ ਸੀ। ਅਤੇ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ ਸਦਾਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਦੇ ਕੇਸ (1) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਵਾਲ ਤੋਂ ਪਰੇ ਮੰਨ ਲਿਆ ਸੀ।

ਮਾਨਯੋਗ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 124-ਏ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਸਿਰਫ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਕਿ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹੁਣ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਬੱਝੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਵੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਸਟ੍ਰੈਚੀ ਜੇ ਦੇ ਤਰਕ ਤੋਂ ਕੋਈ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹ ਦੀ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਿਊਰੀ ਕੀ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਦੇਖੋ ਡਾਇਸੀ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ, ਸਫ਼ਾ 246 ਤੇ 9ਵੀਂ ਐਡੀਸ਼ਨ)। ਧਾਰਾ 124-ਏ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਵੈਧਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਦੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 124-ਏ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੋ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਪਦਾਰਥਕ ਭਾਗ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:-

“19. (1) ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ-

(ਏ) ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ:

* * * * *

(2) ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਏ) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਸੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਜਾਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮੀ, ਨਿੰਦਿਆ, ਮਾਣਹਾਨੀ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕੇ ਜੋ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜੋ ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਰਾਜ ਦਾ ਤਖਤਾ ਪਲਟਦਾ ਹੋਵੇ।”

ਮਾਨਯੋਗ ਅਟਾਰਨੀ-ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਆਖਰੀ ਗਿਆਰਾਂ ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ ਚੌੜੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 124-ਏ ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਭਾਵੇਂ ਸਟ੍ਰੈਚੀ ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਤੇ ਵੀ, ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਟ੍ਰੈਚੀ, ਜੇ. ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇ ਮੈਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਪਰਾਧ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਝ ਮਾੜੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਤੇਜਿਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਵਿਚ ਉਤੇਜਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਅਗਲਾ ਨਤੀਜਾ ਜੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ

ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਹੁਣ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਰਾਜ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਂਹ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਦੇਸ਼-ਧੋਰ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ, ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਣਉਚਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਆਈ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਸੰਘੀ ਅਦਾਲਤ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੰਨਾ ਦੂਰ ਜਾਣਾ ਠੀਕ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਹੋਵੇ। ਆਰਟੀਕਲ 19 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੁਆਰਾ ਬੇਲਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀਮਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸਲ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਮਾੜੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਅਸਫਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਧਾਰਾ 124-ਏ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਅਸਫਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਾਂ ਉਲਟਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬੇਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਧਾਰਾ ਦੀ ਸੰਭਾਵਤ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੰਨਾ 424 ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ (1) -

“ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵੱਖ ਕਰਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਬੇਕਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ”

ਅਟਾਰਨੀ-ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 372 (1) ਅਤੇ ਅਡੈਪਟੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਲਾਅ ਆਰਡਰ, 1950 ਦੇ ਪੈਰਾ 28 ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਇੱਕ ਆਖਰੀ ਦਲੀਲ ਉਠਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 372 (1) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਐਕਟ, 1947 ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935 ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੇਧਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪਰ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਰਹੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜਾਂ ਸੋਧਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਧਾਰਾ 395 ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਧਾਰਾ 372, ਧਾਰਾ 124-ਏ ਜਾਂ ਕੋਡ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਾਰਾ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਵੈਧਤਾ ਲਈ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਲਾਅ ਆਰਡਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲਨ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਐਕਟਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਹੋਰਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਸੇਧਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸੇਧਾਂ ਫਾਰਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਸਨ। ਆਰਡਰ ਦਾ ਪੈਰਾ 28 ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:

“28. ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਿਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਇਹ ਆਰਡਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ

ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਲਈ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਜਾਂ ਨਾਕਾਫੀ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਰੂਪਾਂਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਕਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। "

ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਪੈਰਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਪੈਰੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੀਆਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਕਿ ਆਰਡਰ ਦੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਦੁਆਰਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸੋਧਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ "ਪ੍ਰਾਂਤ" ਸ਼ਬਦ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ "ਰਾਜ" ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ "ਰਾਜ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਸਮੀਕਰਨ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਉਸ ਖਾਤੇ ਤੇ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਾਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ, ਇਸ ਲਈ, ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 124-ਏ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੁਆਰਾ ਗਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਜੋਂ ਰੱਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 153-ਏ ਨੂੰ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇਣਾ ਇਹ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਧਿਆਇ VIII ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਆਇ ਹੈ:

“ਜਨਤਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ”।

ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 124-ਏ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਦਾਰਥ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਾਵਿਸ਼ਟ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 153-ਏ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 124-ਏ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 153 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸਾਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਜਾਂ ਨਫਰਤ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 124-ਏ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਲਟਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਪਰ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਬਣਾਏ ਗਏ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਜਾਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਦੁਬਾਰਾ ਅਸਫਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 124-ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਮੰਨਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ ਵੀ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਪਾਬੰਦੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਪਬਲਿਕ ਸੇਫਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 (ਏ) ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਭਾਸ਼ਣ (i) ਜਨਤਾ ਜਾਂ ਜਨਤਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਗ ਲਈ ਡਰ ਜਾਂ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸੰਭਾਵਤ ਹੈ ਅਤੇ

(ii) ਜਨਤਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਜਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਨਯੋਗ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ

ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਉਸੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਹੋਰ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ।

ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨੋਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ, ਇਸ ਲਈ, ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। .

ਖੇਸਲਾ, ਜੇ. ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ
(ਅਨੁਵਾਦਕ)